

પુર્ણા International School
Shree Swaminarayan Gurukul, Zundal

Grade - VII

Gujarati

Specimen

copy

Year- 2021-22

અનુક્રમણિકા

ક્રમ	એકમ	પૃષ્ઠ
3	મહેનતનો રોટલો	9
4	સુંદર – સુંદર	14

પાઠ- ૩. મહેનતનો રોટલો

- (બોધકથા) પન્નાલાલ પટેલ

➤ અઘરા શબ્દો

- 1) પગરખા
- 2) નવાઈ
- 3) મૂળમાં
- 4) પરમ દિવસે
- 5) ઢિલ
- 6) વાચદો

➤ શબ્દાર્થ

1) પગરખા	=	પગનું રક્ષણ કરનારા
2) નવાઈ	=	આશ્ચર્ય
3) મૂળમાં	=	પહેલાથી
4) પરમ દિવસે	=	આજના બે દિવસ પછી
5) ઢિલ	=	મોડું
6) વાચદો	=	મુદત

- વિરામ ચિહ્નો - ભાષાલેખનમાં વિરામચિહ્નોનું ઘણું મહત્વ છે. ખાસ કરીને અર્થ કે ભાવ અનુસાર ભાષાને સચોટ બનાવવા વિરામચિહ્નો આવશ્યક છે.

1) પૂર્ણ વિરામ (.)

પૂર્ણવિરામનો ઉપયોગ વાક્ય પૂર્ણ થતું દર્શાવવા થાય છે. અને શબ્દોને ટૂંકમાં લખવાના થાય ત્યારે પણ પૂર્ણવિરામ નો ઉપયોગ થાય છે.

- કાશી નગરમાં એક મોચી રહેતો હતો.
- લિ. (લિખિતંગ) , ચિ. (ચિરંજીવી)

2) અલ્પ વિરામ (,)

અલ્પવિરામનો ઉપયોગ સંબોધન કરવા, બેથી વધારે પદો કે શબ્દસમૂહો પછી તથા દીર્ઘ વાક્યોમાં વચ્ચે અટકવાની જરૂર પડે ત્યારે થાય છે.

- બેફિકર રહો મહારાજ, વાચદો નહિ ચૂકું.
- પરી, મનય, અને ધ્યાન મેળામાં ફરવા ગયાં.

3) પ્રશ્ન ચિહ્ન (?)

વાક્યમાં પ્રશ્નનો ભાવ દર્શાવવા માટે વાક્યના અંતે પ્રશ્નચિહ્ન મૂકવામાં આવે છે. જેથી વાચક- ભાવક તે પ્રશ્નવાક્ય છે એમ સમજી શકશે. ‘ ક્યાં’, ‘ કેમ’, ‘ કેવું’, ‘ શા માટે’, ‘ કઈ’, ‘ કોણ’, ‘ કોનું’ વગેરે શબ્દો પ્રશ્નનો ભાવ દર્શાવે છે.

- કેમ મૂંગા થઈ ગયા?
- કોણ આવ્યું?

4) ઉદ્ગાર ચિહ્ન (!)

આશ્ચર્ય, પીડા, ધિક્કાર, હર્ષ, પ્રશંસા કે દુઃખની લાગણી બતાવવા વાક્યમાં ઉદ્ગારચિહ્ન વપરાય છે. ક્યારેક કટાક્ષ કરવામાં પણ ઉદ્ગારચિહ્ન વપરાય છે. જેમ કે,

- શા વિચારમાં પડી ગયા છો, મહારાજ!
- તું તો બહુ બહાદુર! સસલી જોઈને ભાગ્યો!

સ્વાધ્યાય

➤ સાહિત્ય

પ્ર-1 નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક વાક્યમાં લખો.

- 1) મોચી ભગત સ્વભાવે કેવા હતા?
- જ) મોચી ભગત સ્વભાવે પ્રામાણિક હતા.

- 2) મોચી પરચુરણ લેવા જવાનું કહે છે ત્યારે સાધુ શું કહે છે?
- જ) મોચી પરચુરણ લેવા જવાનું કહે છે ત્યારે સાધુ કહે છે કે, " રહેવા દો ભગત,એટલા પૈસાની આપણા તરફથી તમાકુ પીજો."
- 3) મોચીભગત નવા ઓજારો ક્યારે વસાવી શક્યા?
- જ) મોચીભગત નવા ઓજારો બાર મહિના પછી વસાવી શક્યા.
- 4) માણસના હાથ - પગ વિશે મોચી ભગત શું માને છે?
- જ) માણસના હાથ - પગ વિશે મોચી ભગત માને છે કે, " ભગવાને હાથ- પગ કઈ બેઠા - બેઠા ખાવા માટે નહિ, કામ કરવા આપ્યા છે."
- 5) છેલ્લે મોચી ભગત સાધુ વિશે શું કહે છે?
- જ) છેલ્લે મોચી ભગત સાધુ વિશે શું કહે છે " આપ ખરા સાધુ! "

પ્ર- 2 નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ સવિસ્તાર વાક્યમાં લખો.

- 1) સાધુને ક્યારે નવાઈ લાગી ?
- જ) ઘણા સમય પછી સાધુ જ્યારે મોચીને મળ્યા ત્યારે મોચીએ સાધુને કહ્યું " ઓજાર બગાડી ગયા હતા તે ને તમે સાધુ મહારાજ ! " ત્યારે સાધુને નવાઈ લાગી.
- 2) મોચીની પ્રામાણિક્તાનો બદલો સાધુએ કેવી રીતે વાળ્યો?
- જ) મોચીની પ્રામાણિક્તાનો બદલો સાધુએ મોચીનાં ઓજારો સોનાના બનાવીને વાળ્યો.
- 3) મોચીને ક્યારે દુઃખ થયું?
- જ) મોચીને દુઃખ ત્યારે થયું જ્યારે સાધુ મહારાજે લોખંડના ઓજારો સોનાના બનાવી દીધા.

➤ વ્યાકરણ

પ્ર-3 નીચેના વાક્યો કોણ બોલે છે તે લખો.

- 1) " મારી પાસે સીવેલાં તૈયાર નથી."
- જ) આ વાક્ય મોચી ભગત બોલે છે.

- 2) “ બેફિકર રહો મહારાજ , વાચદો નહિ ચુકું “.
- જ) આ વાક્ય મોચી ભગત બોલે છે.
- 3) “ હરામનો પૈસો મને ન ખપે.”
- જ) આ વાક્ય મોચી ભગત બોલે છે.
- 4) “ આ કાચી દુકાનને પાકી કરો.”
- જ) આ વાક્ય સાધુ મહારાજ બોલે છે.

પ્ર-6 નીચેના શબ્દોના સમાનાર્થી શબ્દો લખો

1) પગ	=	ચરણ	2) નવાઈ	=	આશ્ચર્ય
3) કિંમત	=	મૂલ્ય	4) દુનિયા	=	વિશ્વ
5) ઓજાર	=	સાધન	6) આનંદ	=	ખુશી

પ્ર-8 નીચેના શબ્દોના વિરુદ્ધાર્થી શબ્દો લખો.

1) પ્રામાણિક	x	અપ્રામાણિક	2) જૂઠું	x	સાચુ
3) વિશ્વાસ	x	અવિશ્વાસ	4) ફિકર	x	બેફિકર
5) વેચવું	x	ખરીદવું			

નિબંધ

મહેનત નું મહત્વ

ગુજરાતીમાં જાણીતી પંક્તિ છે ‘ સિદ્ધિ તેને જઈ વરે જે પરસેવે ન્હાય’ કવિ અહી મહેનતનો મહિમા વર્ણવે છે. જે વ્યક્તિ મહેનત કરે છે તેને સફળતા હમેશા પ્રાપ્ત થાય છે. સફળતાનો કોઈ શોર્ટકટ હોતો નથી. કેમકે કઠોર મહેનતનો બીજો કોઈ વિકલ્પ જ નથી હોતો જેની પાસે મહેનત રૂપી પારસમણી છે તેને જ સફળતા રૂપી સોનું પ્રાપ્ત થાય છે.

શ્રીમદ ભાગવત ગીતામાં પણ મહેનતનો મહિમા ગવાયો છે તેમાં લખ્યું છે કે મનુષ્યે મહેનત કર્યા વગર ખાવું જોઈએ નહીં. બાઇબલ પણ કહે છે કે માણસે મહેનતા વગરનું કાઠ લેવું જોઈએ નહીં. આપના રાષ્ટ્રપિતા મહાત્મા ગાંધીજી પણ મહેનતને મહત્વ આપતા હતા તેથી તે મહાન બની શક્યા તો આપણે પણ મહેનત કરવી જ જોઈએ.

ભારતની સૌથી મોટી રીલાયન્સ કંપની ના સ્થાપક શ્રી ધીરુભાઈ અંબાણી એક સમયે ખૂબ જ નાનું કામ કરતાં હતા તથા નિરમા કંપનીના માલિક કરશનભાઈ પટેલ પણ સાયકલ પર જઈને નાની કોથળીમાં પાવડર વેચવા જતાં હતા. પોતાની મહેનત અને ધગસથી એમને સફળતાના શિખરો સર કર્યા એવીજ રીતે આપના ભૂતપૂર્વ રાષ્ટ્રપતી અને દેશના ટોચના વૈજ્ઞાનિક ડૉ. અબ્દુલ કલામ પણ પોતાનો અભ્યાસ પૂર્ણ કરવા માટે ઘરે - ઘરે જઈને છાપા વેચવાનું કામ કરતાં હતા.

આમ મહેનત થી જ આગળ આવી શકાય છે એવું જાણી ઉપરના બધા વ્યક્તિ એ ખૂબ મહેનત કરી ખૂબ સફળ થયા તો આપણે પણ મહેનતને જ મહત્વ આપી ખૂબ મહેનત કરવી જોઈએ.

➤ પ્રવૃત્તિ

નીચેનાં કોષ્ટકમાંથી રૂઢિપ્રયોગ શોધો.

1) પગ ઉપાડવો	2) જીવ બળવો.
3) બેઠાં બેઠાં ખાવું	4) પેટનો ખાડો પૂરવો
5) ખૂણામાં નાખવું	

શ	નુ	પે	ટ	નો	ખા	ડો	પૂ	ર	વો	વ	અ
ગ	ત	બે	પ	સા	ધ	ન	સા	મ	ગ્રી	ર	ર
થ	રા	ઠાં	ગ	લ	ખૂ	ણા	માં	ના	ખ	વું	જ
વો	દ	બે	ઉ	જિ	ત	જિ	ત	ના	ક	ર	ક
ઉ	ના	ઠાં	પા	ન	ધા	જી	વ	બ	ળ	વો	ર
દા	પ	ખા	ડ	બા	વ	ડા	ના	બ	ળ	થી	વી
ર	થ	વું	વો	પ	ર	મ	ગ	તિ	કા	બે	લ

કાવ્ય - 4. સુંદર – સુંદર

- (પ્રકૃતિગીત) ધર્મેન્દ્ર માસ્તર 'મધુરમ'

➤ અધરા શબ્દો

1) સુરજ	2) ચાંદો
3) સરિતા	4) ઉષા
5) નિશા	6) વન
7) ઉપવન	8) ગિરિવર
9) વિભુ	10) મુજ

➤ શબ્દાર્થ

1) સુરજ = સૂર્ય	2) ચાંદો = શશિ
3) સરિતા = નદી	4) ઉષા = સવાર
5) નિશા = રાત્રિ	6) વન = જંગલ
7) ઉપવન = બગીચો	8) ગિરિવર = પર્વત
9) વિભુ = ભગવાન	10) મુજ = મને

સ્વાધ્યાય

➤ સાહિત્ય

પ્ર-1 નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક વાક્યમાં લખો.

- 1) આકાશમાં શું-શું સુંદર દેખાય છે?
જ) આકાશમાં સૂરજ, ચાંદો, તારા, સુંદર દેખાય છે.
- 2) કવિના મનમાં બધુ જ સુંદર જોઈને શો વિચાર આવે છે?
જ) કવિના મનમાં બધુ જ સુંદર જોઈને વિચાર આવે છે કે " આ સુંદરતાનુ સર્જન કરનાર

ભગવાન કેવા હશે?

- 3) 'પરોઢ અને રાત સુંદર છે'. - કઈ પંક્તિમાં આ ભાવ વ્યક્ત થયો છે?
- જ) 'પરોઢ અને રાત સુંદર છે' આ ભાવ ' ઉષા સુંદર નિશા સુંદર' પંક્તિમાં વ્યક્ત થયો છે.
- 4) ધરતી પર શું- શું સુંદર દેખાય છે?
- જ) ધરતી પર સરિતા અને સરોવર, સવાર અને રાત્રી, વન, ઉપવન અને ગિરિવર, માછલી, પંખી, પવન તેમજ માનવહૈયું સુંદર છે.

➤ વ્યાકરણ

પ્ર-2 કાવ્યમાંથી શોધી શબ્દજોડકા બનાવો.

- 1) સૂરજ - ચાંદો 2) સરિતા - સરોવર
3) ઉષા - નિશા 4) વન - ઉપવન

પ્ર-3 નીચેના શબ્દ માટે કાવ્યમાં કયો શબ્દ પ્રયોજાયો છે તે લખો

- 1) સૂર્ય - સૂરજ 2) જંગલ - વન
3) પવન - સમીર 4) આકાશ - નભ
5) પ્રભુ - વિભુ 6) કાવ્ય - કવિતા

પ્ર-6 કાવ્યપંક્તિ પૂર્ણ કરો.

ઉષા સુંદર-----

----- શાંત સમીર

પ્ર-7 નીચે આપેલા શબ્દોને શબ્દકોશ પ્રમાણે ગોઠવો

- 1) નિશા પંખી ઉપવન ગિરિવર માછલી ધરતી.
જ) ઉપવન ગિરિવર ધરતી નિશા પંખી માછલી.

➤ પ્રવૃત્તિ

નીચેનો વિશે તમારા શબ્દોમાં લખો.

પરોઢ, જંગલ, બગીચો અને પર્વત સુંદર લાગે છે, તો તેના બનાવનાર પ્રભુ કેવા સુંદર હશે!
એવું મારા મનમાં થાય છે.

